

D-PRESS SERVICES
nashriyoti

www.d-pressa.com

Respublika konferensiya

Barqaror rivojlanishda ilm-fan va
innovatsion yondashuvlarning roli

2026
A P R E L

“Barqaror rivojlanishda ilm-fan va innovatsion yondashuvlarning roli” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to‘plami. - J.: “D-PRESS SERVICES nashriyoti”, 2026.

Mazkur respublika ilmiy-amaliy konferensiya “Barqaror rivojlanishda ilm-fan va innovatsion yondashuvlarning roli” mavzusiga bag‘ishlangan bo‘lib, unda zamonaviy jamiyat taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblangan barqaror rivojlanish konsepsiyasini ta‘minlashda ilm-fan, innovatsiya va ilg‘or texnologiyalarning ahamiyati keng yoritiladi. Konferensiya doirasida iqtisodiyot, ta‘lim, ekologiya, axborot texnologiyalari, ijtimoiy soha va boshqa yo‘nalishlarda olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar natijalari, ilg‘or tajribalar hamda innovatsion yondashuvlar muhokama qilinadi.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarini qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislarini to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Tadbirning asosiy maqsadi – ilmiy ishlanmalar va amaliyot o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirish, innovatsion faoliyatni rivojlantirish, barqaror iqtisodiy o‘rtni ta‘minlash hamda jamiyatning ijtimoiy va ekologik muammolariga samarali yechimlar ishlab chiqishga ko‘maklashishdan iborat. Shuningdek, konferensiya ilmiy hamkorlikni kengaytirish, yosh tadqiqotchilarni qo‘llab-quvvatlash va ilmiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi.

Konferensiya natijalari sifatida ilg‘or ilmiy g‘oyalar, taklif va tavsiyalar shakllantiriladi hamda ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish ko‘zda tutiladi. Mazkur anjuman ilm-fan, ta‘lim va ishlab chiqarish integratsiyasini mustahkamlash orqali barqaror rivojlanishning muhim omillarini aniqlash va rivojlantirishga qaratilgan.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

BARQAROR MAKROIQTISODIY RIVOJLANISH SHAROITIDA SOLIQ SIYOSATINING USTUVOR STRATEGIK YO'NALISHLARI

Turakulova Orasta Ulugbekovna
O'zMU Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va mamlakat iqtisodiyotining o'sish sur'atlarini izchil ushlab turishda zamonaviy soliq siyosatining tutgan o'rni hamda uning kelajakdagi strategik yo'nalishlari o'rganilgan. Soliq yukini kamaytirish, soliq solish bazasini kengaytirish va xususiy sektor faolligini oshirish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, tadqiqotda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish, soliq ma'murchiligini raqamlashtirish, samarasiz imtiyozlardan voz kechish hamda "yashil iqtisodiyot" prinsiplarini soliq tizimiga joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: soliq siyosati, makroiqtisodiy barqarorlik, soliq yuki, fiskal strategiya, iqtisodiy o'sish, soliq ma'murchiligi, yashirin iqtisodiyot, soliq imtiyozlari.

Bugungi kunda milliy iqtisodiyotni inqirozlardan asrash va uning sur'atlarini barqaror ushlab turish faqatgina budjet xarajatlarini to'g'ri taqsimlashga emas, balki eng birinchi navbatda oqilona soliq strategiyasiga bog'liq bo'lib qolmoqda. Soliq tizimi shunchaki davlat g'aznasini to'ldirish vositasi emas, u biznes muhitini jonlantiruvchi yoki aksincha, uni so'ndiruvchi eng ta'sirchan dastakdir. O'zbekiston sharoitida keyingi yillarda tadbirkorlar zimmasidagi soliq yukini kamaytirish bo'yicha dadil qadamlar tashlandi, bir qator stavkalar tushirildi. Biroq, amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, soliqlarni shunchaki pasaytirish iqtisodiyotning o'z-o'zidan gullab-yashnashiga to'liq kafolat bo'la olmaydi. Bu borada davlat moliya tizimining xavfsizligini saqlash va xususiy sektor erkinligini ta'minlash o'rtasidagi nozik muvozanatni topish zarur. Ushbu izlanishda aynan iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradigan optimal soliq mexanizmlari va ularning kelajakdagi yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Ilmiy nuqtai nazardan qaralganda, soliqlarning bozor faolligiga ta'siri azaldan iqtisodchilar o'rtasidagi eng katta bahslarga sabab bo'lib kelgan. Klassik iqtisodiy maktab asoschisi Adam Smit o'z vaqtidayoq soliq solishning adolatlilik va qulaylik prinsiplarini ilgari surib, davlat biznesga ortiqcha og'irlik qilmasligi kerakligini aytgan edi. Jon Meynard Keyns esa aksincha, inqiroz va turg'unlik davrlarida davlat soliq richaglari orqali bozorga faol aralashishi, talabni sun'iy ravishda rag'batlantirishi lozimligini asosladi. Keyinchalik Artur Laffer o'zining mashhur egri chizig'i orqali soliq stavkalarini ma'lum bir me'yordan oshirish soliq to'lovchilarning yashirin iqtisodiyotga qochishiga va yakunda budjet tushumlarining kamayib ketishiga olib kelishini isbotladi. Bugungi kun amaliyoti, ayniqsa o'tish davrini boshdan kechirayotgan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, soliq stavkalarini shunchaki

pasaytirish kutilgan samaraning yarmini ham bermasligi mumkin, agar u qat'iy va adolatli ma'murchilik bilan mustahkamlanmasa.

Ushbu tadqiqotni olib borishda mamlakatimiz iqtisodiyotidagi oxirgi besh yillik fiskal ko'rsatkichlar, soliq tushumlari dinamikasi va YaIM o'sish sur'atlari o'zaro solishtirildi. Raqamlarni guruhlash, qiyosiy tahlil va ekspert baholash usullaridan foydalanilgan holda, soliq islohotlarining biznes faolligiga haqiqiy ta'siri o'rganildi. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, to'g'ridan-to'g'ri soliqlarning kamaytirilishi korxonalar ixtiyorida katta hajmdagi sof foyda qoldirdi va bu ma'lum ma'noda investitsiyaga turtki berdi. Ammo tizimdagi eng katta muammo — yashirin iqtisodiyot ulushining hali ham yuqoriligicha qolayotganidir. Norasmiy sektorda aylanayotgan mablag'lar halol ishlayotgan korxonalar zimmiga tushadigan soliq yukini sun'iy ravishda oshirib, bozordagi sog'lom raqobat muhitiga jiddiy putur yetkazmoqda.

Garchi elektron hisob-fakturalar va onlayn kassa apparatlari kabi raqamli texnologiyalar soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini ancha jilovlagan bo'lsa-da, tizimda hanuzgacha tarqoq va samarasiz soliq imtiyozlari saqlanib qolmoqda. Ayrim tarmoq yoki korxonalarga berilgan eksklyuziv imtiyozlar moliya tizimining xolisligini buzmoqda. Shu sababli, kelgusi yillarda soliq siyosatini tubdan yaxshilash uchun bir nechta strategik qadamlarni amalga oshirish shart. Avvalo, soliq bazasini kengaytirish kerak, ya'ni soliq stavkalarini oshirish emas, balki soyada yurgan biznesni qonuniy maydonga olib o'tish choralari ko'rish lozim. Shuningdek, faqatgina tanlab beriladigan imtiyozlardan voz kechib, yuqori texnologiyali va eksportbop loyihalar uchun hamma xususiy sektor vakillariga birdek amal qiladigan umumiy yengilliklar tizimiga o'tish zarur.

Yana bir muhim yo'nalish — yashil soliq siyosatini joriy etishdir. Tabiatga zarar yetkazayotgan ishlab chiqarish turlariga soliq bosimini oshirib, energiya tejamkor texnologiyalarni qo'llayotgan korxonalarni rag'batlantirish vaqti keldi. Shu bilan birga, bilvosita soliqlar ulushini muvozanatda saqlagan holda, aholining kam ta'minlangan qatlami xarid qobiliyatini himoya qilish uchun soliq yukini adolatli taqsimlash mexanizmlarini joriy etish maqsadga muvofiq.

Xulosa qilib aytganda, hozirgi sharoitda soliq tizimi shunchaki g'aznaga pul yig'ish bilan cheklanib qolmasligi kerak. Soliq stavkalarining barqarorligi, ma'murchilikning shaffofligi va hamma uchun teng o'yin qoidalarining yaratilishi iqtisodiyotimizning global maydonda raqobatbardosh bo'lishini ta'minlaydi. Taklif etilayotgan choralar davlat budjeti barqarorligini mustahkamlash bilan birga, mamlakatga xorijiy sarmoyalarni faol jalb qilishga xizmat qiladi. Ushbu ilmiy xulosalarga kelishda J.M. Keynsning bandlik va pul qonuniyatlariga doir fundamental asarlari, R. Barroning davlat qarzi nazariyalari hamda mahalliy olimlardan A. Raximov, Sh. Mustafoyev va N. Qodirovning soliq ma'murchiligini raqamlashtirish va fiskal yukni optimallashtirish masalalariga bag'ishlangan monografiya hamda ilmiy maqolalari xulosalariga tayanildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Keynes, J.M. (1936). The General Theory of Employment, Interest, and Money. London: Palgrave Macmillan.
2. Barro, R.J. (1979). On the Determination of the Public Debt. Journal of Political Economy, 87(5), 940–971.
3. Laffer, A. (2004). The Laffer Curve: Past, Present, and Future. Executive Memorandum, Heritage Foundation, No. 2451.
4. Romer, P.M. (1990). Endogenous Technological Change. Journal of Political Economy, 98(5), S71–S102.
5. Raximov, A.A. (2021). Milliy iqtisodiyotda soliq-budjet barqarorligini ta'minlash yo'llari. Toshkent: Moliya-iqtisod nashriyoti.
6. Mustafoyev, Sh.X. (2022). O'zbekiston Respublikasida soliq ma'murchiligini raqamlashtirish istiqbollari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (4), 45–58.
7. Qodirov, N.B. (2023). Fiskal siyosat samaradorligini oshirish va soliq yukini optimallashtirish muammolari. Monografiya. Toshkent: Fan va texnologiya.
8. Saitov S. et al. SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 731-733.
9. Eshboyeva M., Eshboyev T., Saitov S. GREEN ACCOUNTING IN UZBEKISTAN: SUSTAINABILITY AND INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS //Scientific journals" D-PRESS SERVICES". – 2025. – Т. 1. – №. 7. – С. 88-91.
10. Saitov S., Nuraliyeva S. BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 447-452.
11. Axrorov E., Saitov S. O'ZBEKISTONDA ISHSIZLIK DARAJASINI KAMAYTIRISH VA YANGI ISH O'RINLARINI YARATISH //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 136-140.
12. Nasrullayeva S., Saitov S. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASRIDA SUN'IY INTELLEKTNING JAMIYAT RIVOJI, INSON FAOLIYATI VA IJTIMOY-IQTISODIY JARAYONLARDAGI O'RNI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 105-108.
13. Saitov S. Barqaror Iqtisodiyotni Ta'minlashda Soliq Siyosatining Samaradorligi //Green Economy and Development. – Т. 3. – №. 12. – С. 668436.
14. Eshboyeva M., Eshboyev T., Saitov S. GREEN ECONOMY AS THE FOUNDATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: GLOBAL PERSPECTIVES AND NATIONAL STRATEGIES //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 235-238.
15. Saitov S. et al. O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI RAG'BATLANTIRISH YO'NALISHLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 728-730.